

RUKKILILL

Nr. 15

Murtud Rukkilille Ühingu teataja

Juuni 2010

Kiigesepad, hellad vennad,
Laske kiike kõrgemale!
Et ma paistan palju maada,
Paistan palju, maksan palju!
Et ma paistan päevadelle,
Läigin merelainetelle.

(„Kalevipoeg“)

Päike teeb järjest kõrgemaid kaari taevaalotuses ja suvi on tulemas. See on põhjarahvastele kauaoodatud aastaaeg, päikesesoo ja kaunis. Haripunkt on pööripäev - aasta kõige lühem ja valgem öö, mida ei raatsi maha magada. Eestlasele on jaanipäev erilise tähtsusega. Jaanilaupäeval tähistame ka võidupüha, mil Võnnu lahingust

sündis Eesti Vabariik. Seda nappi hämarat aega valgustavad jaanituled üle maa. Noored külakiigel ja laste kilked, nii on see sajandeid kestnud.

Foto: Õnne Paimre

Head võidupüha ja toredate jaanipäeva!

Kuniks jaanituli ja kiigenagin – seniks ka Eestimaa.

Tervitus Inglismaalt!

Kõigepealt tänan Rukkilille lehe eest! Meil ilmub Eesti Hääl, mis on asutatud selle põlvkonna Inglismaa väliseestlaste poolt, kes lahkusid Eestist 1944. a. Kuna paljud nendest on meie hulgast lahkunud, siis antakse lehte välja nende järeltulijate poolt. Leht on suhteliselt väikesemahuline, aga ka eestlaste osakaal Suurbritannias on väga väike.

Lehes on sageli meenutusi nn 1944. a. generatsiooni väliseestlastest. Tegelikult on neil ühine minevik Murtud Rukkilille Ühingu liikmetega selles osas, mis puudutab 1944ndast varasemasse jäävat. Kuid ka juba vahutaval merel paadis olles, kui silmapiiri taha kadus kodumaa rand ja ees ootas tundmatu tulevik, oli kõik see tegelikult traagika. Väga paljud ei näinud enam kunagi Eestit.

Siinkohal võib nimetada Leicesteri Eesti Maja esimeest hr Juhan Partsi, kes oli 6aastane, kui ta emaga 1944. a hospitalaevaga Moero põgenes. Laev sai aga Vene torpeedoga pihta ja enamik reisijaid, sh tema ema, hukkusid. Tema oli üks väheseid, kes merest välja õngitseti ja imekombel ellu jäi ning hiljem oma onu hoolde all väliseestlasena üles kasvas.

Põgeneti ka rongidega, kui õnnestus ešelonile peale saada. Oli ka selline juhus, kus minu tuttavad Riia jaamas ešelonile oodates läksid ringi vaatama, kui jaamahoonne pommitabamuse sai ning nende pagas ning dokumendid hävisid.

See oli esimese Eesti aja inimeste lah-

kumine Eestist. Idast ei olnud midagi head oodata – oli selgelt meeles 1941. a hävituspataljoni terror. Ehkki esialgu lootsid paljud peatselt Eestisse tagasi pöörduda, siis aja möödudes nende lootus kustus. Noortel inimestel oli lihtsam mineviku tagahaletsemine unustada ning vaadata edasi tulevikku. Saksamaa põgenikelaagritest (DP laagritest) hakati peale sõja lõppu otsima võimalust mujale liikumiseks. See toimus põhiliselt 1946-47. Peale tuntud riikide (USA, Kanada, Austraalia, Uus-Meremaa) maabusid üksikud ka Lõuna-Ameerikas. Väga väike eestlaste grupp on säilinud Sao Paulo kandis, aga assimileerumine ja generatsioonide vahetus teeb, teadagi, oma töö.

Eesti taaskülastamine sai võimalikuks alles peale taasiseseisvumist. Paljud riskisid tulla alles siis, kui viimane Vene sõdur oli välja viidud. Mäletan, et kui Elsa Donnelly (neiuna Reimann, sündinud 1919. a Vana-Kuustes) oma ema Raadil asuvat taluaset käis vaatamas 1993. a, siis piilus Kalašnikovi automaadiga Vene sõdur meid veel lennuvälja traataia tagant.

Avoo Timma

Pildi autor A.Uustalu

Kas Teine maailmasõda on lõppenud ?

Enne peaksime küsima, millal algas Teine maailmasõda. Vastused on erinevad ja vaieldavad.

Kas Eestile algas Teine maailmasõda MRP salaprotokollide sõlmimise, punabaaside, 1940. aasta juunimässu või 1941. aasta sundmobilisatsiooniga? Venelaste, kes 9. mail tähistavad sõjaväeparaadiga võidupäeva, algas Teine maailmasõda 22. juunil 1941, maha vaikides ajaloolise tõe, et koos Saksamaaga - kavala hilinemisega - alustati sõda Poola vastu, anastati vastavalt kokkuleppele Poola maa-alad koos rahvaga. Poolakate endi osaks jäid Katõn ja Oswiecim.

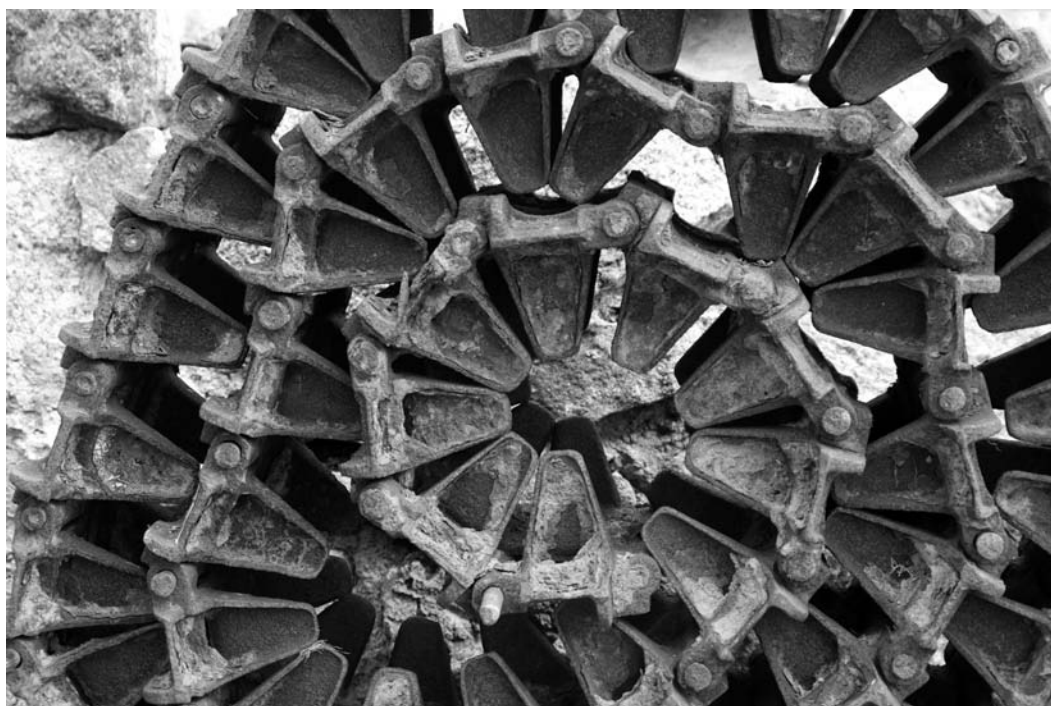

Foto: E.Mägi

Kuna Saksamaa alustas esimesena, siis peetakse Teise maailmasõja alguseks 1. septembril 1939. Peale Poolat oli kokku lepitud, et Vene impeeriumi, mille varjunimeks oli NSV Liit, omandiks saavad Soome ja Balti riigid. Soome hakkas vastu, kaotas Karjala, kuid säilitas teatud tingimustel iseseisvuse. Seevastu Balti riigid, sh Eesti, kapituleerusid ja kaotasid pooleks sajandiks iseseisvuse. Mida kaugemale jäävad meist 1939.-1940. aasta sündmused, seda enam vaidleme tagantjäreletarkusega, kas oli õige lubada punaväel sisse marssida.

Häbigen meenutame, kuidas veel juriidiliselt iseseiva Eesti pinnalt tõusid õhku „punakotkad“, et pommitada Soome linna, kuidas Eesti president ja valitsus lubasid lavastada riigipöörde, kuidas president kirjutas alla dekreedile Varesse valitsuse moodustamisele ja nn valimiste korral-

damisele. Ilma vastuhakuta likvideeriti Kaitseliit, võimustruktuurid, mille tulemusena kadus maailmakaardilt iseseisev Eesti Vabariik.

Eestlane on läbi aegade võidelnud võõrriikide sõjavägedes, ainult Vabadussõjas, mis ka võideti, oma väes. Võõras võim ei ole kunagi eestlast vabastanud. Okupatsioonid vaheldusid okupatsioonidega.

Kuna 1939ndal ei antud käsku, et üheskoos võidelda ühise vaenlase vastu, lahutas Teises maailmasõjas eestlasi rindejoon. See ei olnud vennatapu- ega kodusõda, see oli sundsõdimine, mis oli ja

tetuid, altveetuid, valedega meelitatud ja kasvatatud inimesi. Kahjuks ei ole paljud suutnud, osanud ega tahtnud end valedest uskumustest lahti rebida. Mõnikord jääb mulje, et nad ei ole pidanud tõe tähtsaks ega ole seda otsinudki.

Eestlaste lõhestatust vajavad meie vaenlased, kes õhutavad vaenulikkust erineva käekäiguga põliselanike vahel, vastandades neid üksteisele, omistades neile meie maad okupeerinud võimude ideoloogia omaksvõttu ning kuritegusid oma rahva vastu, lähtudes seejuures ainult oletustest ja eelarvamustest ning jättes oma väited kohtu poolt kontrollitud faktidega tõestamata.

Läbi sajandite on eestlased seltsides ja liikumistes osalesid seisnud rahvuse säilimise eest, võidelnud väärnähtuste ja halbade mõjude vastu ning teostanud ühissettevõtmisi. Eesti taasiseseisvumisest alates on tekkinud palju ühendusi. Eesti Rindemeeste Ühendus oli üks kodanikualgatuslikest formeeringutest, mis enam kui 14 aasta pikkuse olemasoluga tõestas, et Teises maailmasõjas eri vaenupoolel võidelnud eestlased-sõjaveteranid olid võimelised sõpruse vaimus üheskoos tegutsema. Kõiki loodetud tulemusi selle aja jooksul ei saavutatud, näiteks skulptuurmonumendi rajamist Teatri väljakule või barreljeefi, millel kujutatud Eesti ema koos oma kolme pojaga,

on ühe väikese rahvuse suur tragöödia. Olemata sellest, millist vormi kanti, kelle sõjaväes võideldi, kaotati selles sõjas Vabadussõjas kättevõidetud iseseisev Eesti Vabariik, kaotati üksmeel. Tänapäevani püsib eri vaenupoolel võidelnud veteranide vahel lahterdamine õigeteks ja valedeks.

Ajaloolisi sündmusi, eriti sõdadest põhjustatud geograafilisi ja poliitilisi muutusi, tõlgendatakse sageli erinevalt, sest ajalugu teevad, kirjutavad ja analüüsivad inimesed, aga inimene on mitmetel põhjustel subjektiivne ja ka ekslik. Sama sündmus võib paista erinevana sõltuvalt sellest, kas on oldud vahetu osaline või asunud eemal ja kuulnud juhtunust kellegi käest. Pika ajaloo jooksul on maailmas, sh Eestis, tõe kõrval ja sellega läbisegi levitatud valet. Seda on teinud üksikisikud, organisatsioonid, režiimid ja riigid. Sellest tuleneb, et ka Eesti ühiskonnas on praegusel ajal pe-

kes nii vene, soome kui saksa vormis, paigaldamist mõne Tallinna kiriku siseseinale. Eesti Rindemeeste Ühendus, ERÜ, lõpetas tegevuse 01.01.2010.

Nüüd lõpuks paigaldatakse siiski endise ERÜ juhatuse liikme Aino Runge eestvedamisel 19. juunil 2010 algusega kell 15.00 Tallinna Jaani kiriku siseseinale mälestustahvel kõigile Teises maailmasõjas hukkunud Eesti sõjaväelastele.

Ja lõpetuseks vastan küsimusele, kas Teine maailmasõda on lõppenud. Seni ajani arvasin, et Teine maailmasõda lõpeb viimase sõjaveterani surmaga, täna arvan, et ei lõpe ühtigi. Võitlus käib ikka edasi, mõttemaailma ja ideoloogiate tasandil.

Ilmar Haaviste

Pilt aastast 1940

Churchill on saanud peaministriks. Käivad suuremastaabilised ettevalmistused kaitseks võimaliku Saksa sissetungi vastu. Luftwaffe pommitab Inglismaad, sh Londonit. Radarisüsteeme täiustatakse ja Kuninglikul Õhuväel õnnestub pommirünnakud üha edukamalt tagasi tõrjuda. Saksa sõduri saabas

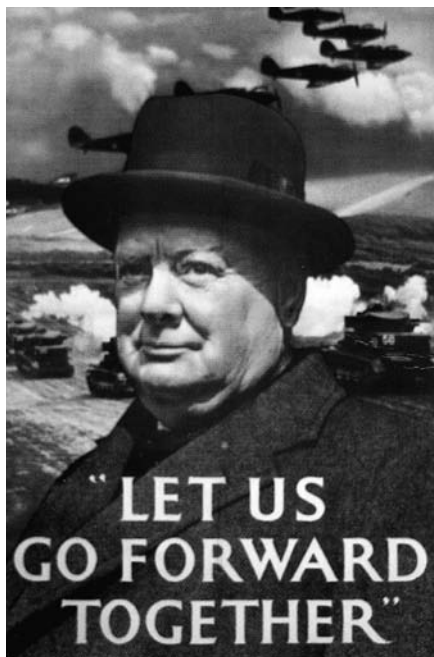

Foto Robert Opie kollektsioonist

Inglismaale ei jõua (kui välja arvata Prantsuse külje all olevad Kanalisaared - Channel Islands - Guernsey ja Jersey). Eestis on segased ajad, on toimunud kommunistlik riigipööre Vene vägede toetusel. Stalin veel ei usu, et Hitler alustab sõda Venemaaga, ta usub veel Molotovi-Ribbentropi salaprotokoll. 1944. a emigreerumised ja 1949. a küüditamised on veel kauge tulevik. Me ei unusta minevikku.

Aavo Timma

Seda, teist ja kolmandat

Medvedev mõistis Stalini teod hukka

Venemaa president Dmitri Medvedev ütles intervjuus ajalehele Izvestija, et riigis ei ole kohta stalinismi sümbolikalale. „Kui rääkida riiklikust hinnangust, sellest, mismoodi on riigi juhtkond Stalinit viimastel aastatel hinnanud, siis on arvamus ühene: Stalin pani toime hulga kuritegusid oma rahva vastu,“ selgitas Medvedev. „Hoolimata sellest, et ta töötas palju, et riik saavutas tema juhtimisel edu, ei ole andestatav see, mida ta omaenda rahvaga tegi,“ rõhutas Venemaa riigipea.

ÕHTULEHT 08.05.2010

Me mälestame kõiki Teise maailmasõja ohvreid

President Toomas Hendrik Ilves osales Venemaa riigipea Dmitri Medvedevi kutset Moskvas Teise maailmasõja Euroopa lahingute lõppemise 65. aastapäeva üritustel.

„Teise maailmasõja ohvrite mälestamises pole kohta võitjateks ja kaotajateks jagamisele, me meenutame kõiki selle sõja ohvreid,“ ütles Eesti riigipea Moskvast lahkumise eel.

„Me mälestame neid, kes langesid lahinguväljal, ja ei mõtle seejuures nende mundritele, sest sõduridki on selle totalitaarsete režiimide vallapäästetud sõja ohvrid nagu ka miljonid tsiviilelanikud, kes hukkusid pommide all, vangilaagrites, näljas ja viletsuses,“ sõnas Eesti riigipea. „Teine maailmasõda oli kõigilt Euroopa riikidelt ja veel paljudelt maa-delt suuri kaotusi võtnud sõda ning neid ohvreid me peamegi ühiselt meele.“

President Ilves lisas, et selle koletu sõja lõpp ja ühe kurjuse alistamine ei ühendanud paraku Euroopat, vaid võttis paljudelt riikidelt iseseisvuse või sõltumatusse ning ühtne ja rahumeelne Euroopa sündis alles pool sajandit hiljem.

Vabariigi Presidendi Kantselei avalike suhete osakond

* * *

Asjatundjate komisjon poliitilistel põhjustel represseeritud inimeste sotsiaalsete tagatiste küsimuste läbitöötamiseks asus (peale paigalseisu) uue esimehe, **regionaalminister Siim Kiisleri juhtimisel** tööle. Komisjoni ülesandeks on:

a) analüüsida poliitilistel põhjustel represseeritud isikute õiguslikku ja sotsiaalset seisundit;

b) teha ettepanekud asjakohaste õigusaktide ettevalmistamiseks;

c) korraldada koostööd valitsus- ja kohaliku omavalitsuse asutuste, ühiskondlike organisatsioonide ja mittetulundusühendustega.

Loodame, et seekord hakkab komisjoni tööst tulu tõusma ka represseeritutele.

* * *

Mõniste kool tunnustas 15. mail 2010. a 280. aastapäeva aktusel teenetemedaliga Murtud Rukkilille Ühingu esimeest Enno Uibot kaasaaitamise eest kodukoha ajaloo tutvustamisel, väärtustamisel ja jäädvustamisel.

* * *

Vaatomata ametkondade tuimale vastuseisule püüame ikkagi välja ehitada represseeritute mõeldud pansionaati “Rukkilille Kodu”.

* * *

Ühing tahab koostada projekti “Ole hooliv” abil kartoteeki, et saada ülevaadet represseeritute olme-, sotsiaal- ja terviseprobleemidest ning sooviga leida lahendusi abivajaduse korraldamisel. Selleks plaanime represseeritutele välja saata küsitluslehed. Raske võib olla kirjade tee teieni, sest andmekaitse seadus kaitseb teid.

Need, kes soovivad projektis osaleda, võiks ühingu toimetuse aadressil ise ühendust võtta.

Mis tehtud, mis teoksil

Käesoleval aastal on ühing tähistanud märtsiküüditamise aastapäeva ning korraldanud liikmetele tervisepäeva seminaari.

Tulemas on: igaaastane konverents “Rõhutud Aegade Päev”, seekord Setumaal 12.06.2010; juuniküüditamise aastapäeva tähistamine Kuusalus; tervisekoolitus “Toimetulek iseendaga”; huvireis kohtadele, “Kust meid viidi”; Rukkilille päev Mõnistes Eesti kodu mälestuskompleksi juures 14.08.2010; turismireis Šveitsi 20. 08.2010; jõulud.

Ideederikas päev

Ühingu aktivistidel oli võimalus osaleda aprillikuus Viimsi Spaas konverentsil „Ideederikas päev“. Helle Borissov ja Eve Sits tutvustasid mitmeid lihtsaid võimalusi, kuidas osaleda ise tervise hoidmisel. Juttu oli Eesti Toitumisteraapia Assotsiatsiooni uuendatud toitumispüramiidist. Räägiti, et elu alustala – liikumine, päike, õhk ja vesi – on meile täiesti tasuta. Toitumisel peaks põhiosa olema puu- ja juurviljadel, täisteral, taluvusel täispiimatoodetel. Mitmed õlid ja pähklid ning kindlasti muna – neid ei tohiks unustada. Kala ja erinevad lihaliigid oleksid lisandiks eelnevale. Tehislikud magusained tuleks asendada looduslikega.

Järgmisena tutvustati Dens–teraapiat, mis on üks võimalus valuvaigistite pealt kokku hoida. Firma DENAS MS pakub aparate mitmeks otstarbeks ja näiteks vererõhu reguleerija on leidnud väga hea vastuvõtu. Aparaaði ost on ühekordne väljaminek, hiljem on vajadusel võimalik 10-15 minutiks aparaat tööle panna ning abi saada. Toime on arvestatav ning toimib nahapinna mõjutamise kaudu haige organi kohal või keha tsoonides, mis vastavad teatud organitele. Kindlasti on

Meeleolu konverentsilt

asendamatud DENASe massaažiaparaadid ja lisaseadmed seljavalude leevendamiseks. Raviprillid on mitmetel inimestel aidanud nägemist parandada.

Helle Borissovil on lisaerialaks akupunktuurdiagnoosika läbiviimine. Räägiti, et meetod annab ülevaate kogu organismi seisundist. Lisaks sellele võimaldab diagnoosika teada saada, millised ravimid, toiduained, ehted ja kosmeetika inimesele sobivad. Kasutades sobivaid loodustooteid, on võimalik tõsta enesetunnet ja töövõimet.

Päev jätkus peale kohvipausi veel mitme huvitava ettevõtmisega. Oleme tänulikud projektijuhtidele sisuka päeva eest!

Eve Sits

Metsavend muheleb

Hunt lambanahas

Sõjajärgne aeg oli karm. Puudus oli kõigest, sealhulgas toiduainetest ja kehakatetest. Õpiti alles valemata ja varastama. Kõik vargused aeti metsavendade kaela. Levis kuuldsid, et ühte maapoekesse oli toodud kotike suhkrut, mida hakatakse müüma külanõukogu nimekirja alusel. Metsavennad otsustasid vimkat teha. Kokkuleppel kaupmehega valati osa suhkrust väiksemasse kotti, lisati suhkrule keemilise pliatsi puru ja kott jäeti peibutuseks nähtavale kohale. Ühel ööl käisidki poes vargad ja ära viidi kotike suhkruga. Kisa oli palju ja metsavennad tembeldati nagu ikka varasteks.

Avalikuks tuli asjade käik üsna pea. Koolis käisid ümbruskonna lapsed, nende seas ka kohaliku piirkonnavoliniku kaks võsukest. Söögivahtetunnil asusid lapsed kodunt kaasapandut nosima. Oli neid, kes lugesid teiste ampsusid ja leppisid lõhnaga, oli neid, kellel oli kartulipuder leiva vahel. Kui voliniku lapsed hakkasid sööma saia, mille vahel oli ohtralt suhkrut, polnud kadedaid pilke vähe.

Kui lapsed pühkisid oma suukesed peale söömist puhtaks, siis voliniku lastel jäid põskedele ja keelele lilled triibud. Seda tegi suhkrus olev keemilise pliatsi puru.

Uurimine soikus ja volinikupere vahetas elukohta.

Politruk pajatab

Kop-kop

Kes ei taha töös tunnustust ja pagunitele tärnikesi juurde! Üks selline uurija värvas endale nõustajad ehk koputajad, kes kandsid kõigest ette. Agaramad said ka tasu selle eest. Uurija nõudis aga koputajalt rohkem teavet. Kust sa seda ikka võtad? Mingil ajal ilmusid ajakirja Pikker siseküljel mustal taustal valgete tähtedega kirjutised suurematest kommunistmehituse ja majandustegevuse äpardustest. Nutikas koputaja hakkas sealt materjali valikuliselt uurijale ette söötma. Mõlemad olid rahul.

Pidu sai järsu lõpu, kui tuli välja, et nende äpardunud tegelaste seas olid enamasti kommunistidest direktorid ja muud asjamehed. Kommunist oli tollel ajal püha ja eksimatu isik. Uurija pühkis pagunitele tähekesse saamise lootuse, rohkem teda Eestimaal ei nähtud. Koputaja sai säärsaapaga tagumikku ja arvas, et on vabadusvõitleja.

Masuteade.

Kuna raha on vähe, õieti teist polegi ja trükkimine maksab, saab lehte lugeda ühingu koduleheküljel. www.hot.ee/rehi
Lehe toimetamist toetab Tallinna Kultuuriväärtuste Amet